№ 93 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 23 **1900** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 23 № 93

ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ. Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Վաղը, չորեքշաբթի, մայիսի 24-ին

ԾՂԱԼՕՔ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ՂՈՐՂԱՆԵԱՆՑԻ

մահվան տարելիցի օրը, Խօջիվանքի եկեղեցում կը մատուցվի ս. պատարագ եւ Նրանից յետոյ հոգեհանգիստ հանգուցեալի գերեզմանի վրա, որի մասին այրիկը եւ փեսան յայտնում են իրանց ազգականներին եւ ծանօթներին:

Պատարագը կը սկսվի առաւօտեան ժամը 11-ին: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ընդհանուր կարգ.——ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ներսիսեան դպրոցի եօթանասունհինգամեակը. Նամակ Բագուից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. —ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. —ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. —ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակներ ցուցահանդէսից.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՐԳ

—

Մեր անդրկովկասեան երկաթուղին մինչեւ այժմ խորթ զաւակի դեր էր կատարում: Մինչդեռ Ռուսաստանի ներքին նահանգներում մշակված էին եւ մտցրած արդիւնքների տեղափոխութեան նպաստաւոր պայմաններ եւ էժանացրած սակագներ, Անդրկովկասում շարունակում էր գոյութիւն ունենալ սահմանված մի հին կարգ, որ ներկայացնում էր դժուարութիւններ արագ եւ էժան հաղորդակցութեան եւ ապրանքների փոխանակութեան համար:

Սակայն այն օրից, երբ անդրկովկասեան երկաթուղին Բալաջարի-Պետրովսկի գծի միջոցով կապվեց Ռուսաստանի ներքին նահանգների երկաթուղային ցանցի հետ, բնականաբար հարց ծագեց, թէ արդեօք ինչու անդրկովկասեան երկաթուղին պէտք է բացառութիւն կազմէ ընդհանուր երկաթուղային ցանցի մէջ: Մի յատուկ պաշտօնական ժողով, որ գումարված էր Պետերբուրգում ներկայ մայիսին եւ որին մասնակցում էին երկաթուղիական գծերի ներկայացուցիչները, որոշեց վերացնել մինչեւ այժմ եղած տարբերութիւնը եւ սահմանել Անդրկովկասում շինված եւ շինվող երկաթուղիների համար այն ընդհանուր կարգը, որ ընդունված է Ռուսաստանի մեծագոյն մասում: Բացառութիւն պէտք է կազմեն միայն ծօթեղէն ապրանքները, մանուֆակտուրայի արդիւնքները, որոնց համար նշանակված է բարձր սակագին ժամանակաւոր կերպով:

Շատ ուրախալի է, որ վերջապէս վերացվեց հին սիստեմը եւ կարողութիւն տրվեց Անդրկովկասի ազգաբնակութեան օգտվել այն արտօնութիւններից, որոնք սահմանված էին ներքին նահանգներում: Հաղորդակցութեան դիւրութիւնները մեծ նշանակութիւն ունեն ժողովրդական տնտեսութեան մէջ եւ մանաւանդ կարեւոր նշանակութիւն են ստանում, երբ տեղափոխութեան առարկաներն են կենսական ամենաանհրաժեշտ մթերքները: Այն ժամանակ, երբ հիւսիսային Կովկասում, օրինակ, ցորենը արժէ 70—80 կոպէկ պուդը, մեր երկրի շատ տեղերում նա թանգանում է մէկ ու կէս եւ երկու անգամ եւ անմատչելի է դառնում ազգաբնակութեան համար: Մեր երկրի արդիւնքները, օրինակ, բամբակը, հասնում են Մօսկվա եւ Լօձի աւելի թանգ գնով, քան դիցուք Եգիպտոսի եւ նոյն իսկ Ամերիկայի ապրանքները եւ այդ պատճառով անկարող են լինում մրցել նրանց հետ, եթէ ունեն հաւասար յատկութիւն: Եւ այդ բոլորը շնորհիւ հաղորդակցութեան ճանապարհների անկատարելութեան եւ աննպաստ պայմանների գոյութեան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՀԻՆԳԱՄԵԱԿԸ

Կիրակի, մայիսի 21-ին, Ներսիսեան հայոց ազգային դպրոցը տօնեց իր հիմնարկութեան եօթանասունեւհինգամեայ յոբելեանը: Դպրոցի վարչութիւնը, որոշած լինելով տալ հանդէսին ընտանեկան դպրոցական բնաւորութիւն, պաշտօնական հրաւէրներ չէր ուղարկել զանազան հիմնարկութիւններին եւ պաշտօնական անձանց: Տօնախմբութեան մասնակցում էին Թիֆլիսի հոգեւորականութիւնը, այժմեան եւ նախկին հոգաբարձուներ, ուսուցիչներ, դպրոցի սաներ, աշակերտների ծնողներ եւ դպրոցի կեանքով հետաքրքրվող բազմաթիւ հանդիսականներ:

Հանդէսը կատարվեց բացօդեայ, դպրոցի ընդարձակ բակում, որն այդ առիթով զարդարված էր գեղեցիկ ճաշակով: Պատի ճակատին կախված էր Կայսր Նիկոլայ II-ի պատկերը: Այնուհետեւ աչքի էր ընկնում դպրոցի մեծ հիմնադիր Ներսէս V-ի պատկերը, պսակված ծաղկեայ դափնիներով: Այդ պատկերի կողքերին զետեղված էին՝ Խրիմեան Հայրիկի, Մատթէոս, Գէորգ, Մակար կաթողիկոսների եւ դպրոցի բարերարների պատկերները: Սիւների վրա կախված էին գեղագիր մեծ տառերով, իբրեւ վահաններ, Ներսէս V-ի, առաջին տեսուչ Յարութիւն վարդապետ Ալամդարեանի, Պետրոս Շանշեանի, Ա. Փիրոնանցի, իշխ. Յ. Արղութեանի եւ Յ. Էֆէնդեանի անունները: Բակի վերեւի մասում շինված էր մի գեղեցիկ էստրադա հոգաբարձութեան նախագահ թեմակալ առաջնորդի եւ հոգաբարձուների համար. դրա ձախ կողմում ամբիոն՝ ճառախօսների համար: Աշակերտական երգեցիկ խումբը, պ. Եկմալեանի ղեկավարութեամբ, զետեղված էր բակի ներքեւի մասում, մի առանձին էստրադայի վրա: Ամբողջ բակը զարդարված էր շարաններով, դրօշակներով եւ ծաղիկներով:

Ժամը 10-ին, Թիֆլիսի հայոց հոգեւորականութիւնը, իրան գլուխ ունենալով թեմակալ առաջնորդ Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեանցին, Թիֆլիսում եղած Էջմիածնի մի քանի վարդապետների մասնակցութեամբ, հանդիսաւոր հոգեհանգիստ կատարեց դպրոցի անմահ հիմնադիր Ներսէս V-ի յիշատակին: Ապա թեմակալ առաջնորդը բացեց հանդէսը մի կարճ, բայց յարմար քարոզով, բնաբան ընդունելով աւետարանի այն վկայութիւնը, թէ Յիսուս հազարաւոր ժողովուրդ կերակրելու համար ունէր միայն եօթն նկանակ եւ մի քանի հաց. սրբազանն ասեց, որ երջանկայիշատակ Ներսէս Աշտարակեցին, երբ ձեռնարկեց դպրոցի հիմնարկութեան, միայն կոպէկներ ունէր, բայց նա չը վհատուեց եւ այդ կոպէկներով հիմնեց մի հաստատութիւն, որ հազարաւոր մարդկանց մտաւոր եւ հոգեւոր սնունդ մատակարարեց ու կոպէկներով հիմնած այդ հաստատութիւնը այսօր տարեկան մօտ 70,000 րուբլի արդիւնք ունի:

Հերթակալ հոգաբարձու պ. Ա. Քալանթար, յայտնելով, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսից ստացված է օրհնութեան կոնդակ, կարդաց այդ կոնդակը, որով Վեհափառ Հայրապետը ցաւ է յայտնում, որ անկարող է անձամբ օրհնել, իբրեւ մեծանուն հիմնադրի յաջորդ, դպրոցի եօթանասունհինգամեայ յոբելեանի հանդէսը, գովում է Ներսէս V-ի յաւերժական յիշատակը, որ կանգնելով Թիֆլիսում լուսաւորութեան փարոս հայ ժողովրդի համար, տուեց արդիւնք մէկին տասը, յիսուն եւ հարիւր: Ապա կոնդակը պարտաւորութիւն է դնում դպրոցի հոգաբարձութեան վրա կատարել հայրապետական հետեւեալ որոշումները. ա) նշանակել ընդ միշտ հինգ որդեգիր ժառանգաւոր յանուն հայոց հայրապետութեան, մէկը Կիլիկիայի վիճակից, երկրորդն Աղթամարի վիճակից, երրորդը՝ Պարսկաստանից, չորրորդը՝ Ուտիացոց աշխարհից եւ հինգերորդը՝ չերքէզահայերից. այդ որդեգիրները, աւարտելով իրանց ուսումը, պէտք է ընդունեն վարդապետութիւն կամ քահանայութիւն եւ ծառայեն իրանց հայրենիքում. բ) ի նկատի ունենալ դպրոցի այժմեան այն ուսուցիչների բազմամեայ վաստակը, որոնք 25 տարուց ի վեր շարունակաբար վարել են ուսուցչի պաշտօն թէ Ներսիսեան եւ թէ ազգային այլ դպրոցներում. գ) միանուագ դրամական պարգեւ տալ դպրոցի տեսչին եւ ուսուցիչներին ի պատիւ յոբելեանական հանդիսի:

Կոնդակի ընթերցումից յետոյ աշակերտական խումբը երգեց շարական, ապա Կայսերական օրհներգը, որ բազմութիւնը լսեց յոտնկայս: Տեսուչ Ս. Բալաղեան կարդաց մի ճառ, որով բնորոշեց դպրոցի ուսումնական մասի զարգացման գլխաւոր վայրկեանները, կանգ առնելով, գլխաւորապէս, Յ. Ալամդարեանի, Պ. Շանշեանի եւ Ս. Մանդինեանի տեսչութեան շրջանների վրա, որոնք բեղմնաւոր են եղել դպրոցի զարգացման համար: Այդ ճառին յաջորդեց «Տէր, կեցո» երգը, որից յետոյ սկսվեց զանազան ուղերձների ընթերցումը, ամբիոնից:

Էջմիածնի «Արարատ» ամսագրի խմբագիր

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՑ

—

Պարիզ, մայիսի 20-ին

Անհնարին է թէկուզ շատ թռուցիկ կերպով նկարագրել ցուցահանդէսի բոլոր հետաքրքրական բաժինները, այնքան բազմաթիւ են նրանք, բայց դրա հետ միասին դժուար է մի քանիսի առաջ աւելի երկար կանգ չառնել, քան այդ ներում են նիւթերի բազմազանութիւնն ու առատութիւնը: Երբեմն այցելուն կանգ է առնում հակառակ իր կամքի, կաշկանդված, անկարող լինելով շտապել:

Գեղարուեստական բաժնումն ենք: Կաթնագոյն քարից կառուցված երկու հսկայական շէնքեր են այսպէս կոչված Մեծ եւ Փոքր պալատները (Le grand et Le petit palais), որոնք բարձրանում են դէմ առ դէմ Ելիսեան դաշտերում Նիկոլայ II ընդարձակ գեղեցիկ փողոցի վրա: Քսաներորդ դարի շէմքում ֆրանսիական ճարտարապետական արուեստի ամենաբուռն, ամենավսեմ ճիգերի մարմնացումն են ներկայացնում այս երկու գեղարուեստական յիշատակարանները: Ոչինչ չէ խնայված երեւակայութեան թռիչքն աւելի յանդուգն եւ ձեւերն աւելի դիւթիչ դարձնելու համար, որովհետեւ երկու շէնքերն էլ յարատեւելու են իբրեւ ֆրանսիական արուեստի կոթողներ:

Սկսենք մեծ պալատից: Զանազան շրջանների ճարտարապետութիւնից քաղված մի ամբողջութիւն է ներկայացնում այս շինութիւնը, կազմելով այսպէս ասած գեղարուեստական մի փունջ. ճակատը շինված է ռոմանական ճաշակով. կան եւ նմուշներ Լուդովիկոս XIII-ի, XIV-ի ժամանակից: Գլխաւոր մուտքից աջ ու ձախ կլասիկ դասաւորութեամբ ձգվում են սիւների մի-մի շարք՝ կազմելով շէնքի առաջին մասում երկար, սիւնազարդ սրահներ (portique), որոնց տեսքը յունական հին տաճարներն է յիշեցնում: Սիւներն իրանց խոյակներից կախկախված դափնեայ մանուածոյ զարդերով կլասիկ ներդաշնակութեամբ փարում են շինութեանը, սանս ձուլվում են նրա ամբողջութեան հետ: Ճակատի վերին մասը, սիւներից բարձր, զարդարված է քանդակներով. աջեւում ամուրները ներկայացված են ձեռքերին բռնած գեղարուեստի զանազան ճիւղերի նշաններ:

Շինութիւնը չորս գլխաւոր մուտք ունի. դէպի ձախ, սիւնազարդ սրահի առաջ, չորս կին պատկերացնում են եգիպտական, յունական, հռոմէական եւ բիւզանդական արուեստները. դէպի աջ չորս ուրիշ արձաններ ներկայացնում են գեղարուեստի գլխաւոր ճիւղերը՝ արձանագործութիւն, նկարչութիւն, ճարտարապետութիւն եւ քանդակագործութիւն: Դանաէն փողոցին նայող ճակատին քանդակված զարդերը ներկայացնում են գեղարուեստի պատմութիւնը ամենահին ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը: Շէնքի ամբողջութիւնը պատկառանք եւ ազնիւ խոհեր ազդող վեհութիւն ունի. զանազան դարերի, զանազան ազգերի արուեստների այս չփոթը տարրերքների խառնակութեան պէս իրան յատուկ գրաւիչ ներդաշնակութիւնն ունի:

Ահա այս շէնքն է յատկացված արձանագործութեան եւ նկարչութեան:

Ներս ես մտնում եւ առաջդ բացվում է մի բազմանկիւնի ընդարձակ հրապարակ, կամ աւելի ճիշդ՝ սրահ, որ ապակէ ծածկ ունի՝ յենված երկաթեայ կամարների վրա: Այս հրապարակից զանազան կողմեր հոյակապ աստիճանները առաջնորդում են այցելուներին դէպի շինութեան առաջին եւ երկրորդ յարկի բազմաթիւ դահլիճները, ուր ի ցոյց են դրված պատկերները: Մուտքից դէպի աջ ֆրանսիական բաժինը, դէպի ձախ օտարազգի բաժինները: Արձանները շարված են մասամբ այս շինութիւնից դուրս, Ելիզեան պարտէզներում, եւ մեծ մասամբ այստեղ, Մեծ պալատի բազմանկիւնի սրահում: Բրօնզեայ, կրեայ, մարմարեայ արձանների բազմաթիւ շարքեր զանազան ուղղութեամբ բացվում են այցելուի աչքի առաջ: Բոլոր քաղաքակիրթ ժողովուրդները եւ նրանք, որոնք անդարձ կերպով անհունութեան եւ խաւարի գիրկն են ընկել իրանց յիշատակները պատմութեան եւ գեղարուեստին հաւատալով, ինչպէս եւ նրանք, որոնք դեռ շարունակում են իրանց պատմութիւնը անգիտակից գուցէ մի մտալուտ տխուր ապագայի, եւ հպարտ ներկայով, իրանց հանճարի արտադրութիւնները ուղարկել են այստեղ ի տես աշխարհի: Ազգերի մի լուռ մրցութիւն կայ այս կամարների տակ, որոնք խորհրդաւոր են դարձել առանց տաճարների կիսախաւարի, առանց սուրբերի միստիկ մթնոլորտի: Ձեզ թւում է, որ մետաղի եւ քարի այս անշունչ առարկաները, որոնք մարդկային ձեւեր ունեն, կենդանի են, խօսում են, քչփչում են եւ իրանք հասկանում են իրար: Էպիզօդներ կան բոլոր դարերից, աշխարհի պատմութեան բոլոր շրջաններից. այստեղ հանդէս է դրված մարդկութեան եւ մարդու՝ իբրեւ անհատի, պատմութիւնը իր բոլոր յեղյեղումներով, երջանիկ եւ դժբաղդ մոմենտներով: Դուք տեսնում էք ձեր առաջ հետզհետէ մարդկային հոգու բոլոր պաշարումները, սրտի բոլոր ուժեղ յոյզերը, որոնք անհատական կեանքի շրջագծից դուրս պրծնելով՝ տիեզերական են դարձել. դուք տեսնում էք բանականութեան բոլոր ճիգերը լուծելու մարդու վրա ծանրացող կեանքի առեղծուածը, ինչպէս եւ մտքի յաջորդական պրօգրէսը մարմին առած եւ կանգնած ժամանակից դուրս այս արձանների մէջ: Դուք տեսնում էք կրօններն իրանց հրամայող խաւարով, աստուածներին, որոնք յաջորդաբար քայլում են մարդու կողքով, որպէս զի դաւաճան, կեղծ ընկերների պէս ձգեն նրան կէս ճանապարհին մենակ, անօգնական, զոհ կասկածների, երկմտութեան: Վերջապէս ձեր առջեւ փռվում են այն խոշոր սօցիալական հարցերը, որոնք ճակատագրական թիւրիմացութեամբ «ժամանակակից» անուն են կրում եւ որոնց սկիզբը սակայն կորչում է դարերի խաւարի մէջ, իսկ լուծումը յայտնի չէ երբ է լինելու:

Գարեգին վարդապետ յայտնեց, որ իբրեւ ներկայացուցիչ Էջմիածնի վարդապետանոցի եւ ժառանգաւորաց ճեմարանի (Գէորգեան) շնորհաւորում է Ներսիսեան դպրոցի այսօրվայ հանդէսը եւ կարդաց մի ոտանաւոր ուղերձ։ Ռուսաց Հայուհեաց բարեգործական ընկերութեան կողմից Ս. Մալխասեան շնորհաւորեց յոբելեանը։ Հ. Առաքելեան կարդաց մի ուղերձ Թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական ընկերութեան կողմից, որով ընկերութիւնը, իբրեւ ժողովրդի լուսաւորութեան եւ կրթութեան գործին ծառայող մի հաստատութիւն, ողջունում է 75 տարի նոյն նպատակով գործող հաստատութեանը։ Ապա կարդացվեց Էջմիածնից ուղարկված Մակար եպիսկոպոս Բարխուդարեանի շնորհաւորական նամակը։ Գեղեցիկ տպաւորութիւն թողեց հանդիսականների վրա Ղրիմի ս. Խաչ վանքի մենաւոր Խորէն եպիսկոպոս Ստեփանէի շնորհաւորական թուղթը։ Կարճ, բայց իմաստալից խօսքերով Խորէն եպիսկոպոսը գնահատում է Ներսիսեան դպրոցի կատարած մեծ գործը հայ ժողովրդի կեանքի մէջ եւ նրա նշանակութիւնը ազգի մտաւոր զարգացման գործում, բնորոշում է այն սկզբունքները, որոնց ծառայել է այդ դպրոցը—ժողովրդի համար աշխատելով, ժողովրդի ձեռին գտնվելով։ Պերճ Պռոշեան՝ «Տարազի» խմբագրութեան կողմից յայտնելով, որ այդ օրվայ համարը նուիրված է հանդէսին, կարդաց այդ համարում տպված իր յիշողութիւնները, երբ ինքը աշակերտ էր Ներսիսեան դպրոցում։ Պ. Միրաղեան կարդաց Պարիզի «Բանասէր» հանդէսի խմբագիր Բասմաջեանի շնորհաւորական նամակը։ Պ. Ա. Քալանթար, «Մշակ» լրագրի խմբագրութեան կողմից շնորհաւորելով յոբելեանը, այն միտքը յայտնեց, թէ Ներսիսեան դպրոցի կենսունակութիւնը կայացել է եւ պէտք է կայանայ երկու գլխաւոր սկզբունքի մէջ—դպրոցի կառավարութիւնը ժողովրդի ձեռքով եւ մանկավարժական մարմնի ինքնավարութիւնը։ Պ. Ս. Լիսիցեան կարդաց մի ոտանաւոր գրաբար ուղերձ Նոր-Նախիջեւանի թեմական դպրանոցի կողմից։ Ճարտարապետ Սալամբէգեան, իբրեւ Ներսիսեան դպրոցի նախկին ուսուցիչ, շնորհաւորութեան մի քանի խօսք ասաց։ Ա. Ցարութիւնեան (գերասան) կարդաց մի զգացված ուղերձ նախկին սաների կողմից։ Շնորհաւորեց յոբելեանը եւ Մ. Քոչարեան, դպրոցի նախկին սաների մի խմբի կողմից։ Ներսիսեան դպրոցի նախկին սան Ս. Բալայեան, Բագուից եկած, շնորհաւորելով յոբելեանը Բագւում գտնվող նախկին սաների կողմից, մի բաւական երկար ճառախօսութիւն արեց եւ շատ ճիշդ նկարագրեց Ներսիսեան դպրոցի եւ հայ ժողովրդի փոխադարձ յարաբերութիւնները։

Ճառերից եւ բանախօսութիւններից յետոյ փոխ առ փոխ յաջորդում էին «Ահա ծագեց», «Ով դու բարեկամ», «Ազնիւ ընկեր» երգերը եւ մի աշակերտի աջող կերպով արտասանած «Արաքսի արտասուքը»։ Ապա Ս. Լիսիցեան կարդաց բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ, որոնք ստացվել էին զանազան տեղերից, թւով մօտ 45։ Այդ հեռագիրներից յիշենք Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանի, Երեւանի թեմական դպրոցի, Շուշու թեմական դպրոցի եւ աշակերտների, Լայպցիգի հայ ուսանողների, պրոֆեսոր Ս. Եղիազարեանցի, բժիշկ Արամեանցի, Ներսիսեան դպրոցի սաների զանազան խմբերից։

Երգեցիկ խմբի երգած «Լռեց ամպերը» եւ «Կռունկ» երգերը մեծ ծափահարութիւններով ընդունվեցին։ Դրանից յետոյ հերթական հոգաբարձու Ա. Քալանթար կարդաց դպրոցի զանազան ժամանակներում ստացած նուիրատուութիւնների ցուցակը եւ դպրոցի տնտեսական հաշիւը, որից երեւաց, որ դպրոցը անցեալ 1899 թ. ունեցել է եկամուտ 69,108 ր., իսկ ծախք—65,018 րուբլի։

Դրանից յետոյ, ուսուցիչ Ս. Մալխասեան, բարձրանալով ամբիոն, յայտնեց, որ ինչպէս ընդունված է այսպիսի հանդէսներում, կարդացվում են ակադեմիական գիտնական ճառեր եւ ինքն պէտք է կարդար ծրագրի համաձայն մի ճառ «Լեզուն իբրեւ ցուցիչ քաղաքակրթական հոսանքների» վերնագրով, բայց որովհետեւ հանդէսը շատ երկարացաւ, ինքը ստացաւ դպրոցի վարչութեան հաճութիւնը այդ ճառը չը կարդալու եւ նա կը տպվի հանդէսի տեղեկագրի մէջ։

Տեսուչ Բալաղեան կարդաց դպրոցի 1898/9 ուսումնական տարվայ շրջանաւարտների ցուցակը։ Աւարտել են 18 հոգի, որոնք եւ ստացան նախագահ Սուրէնեան արքեպիսկոպոսի ձեռքից իրանց ուսման աւարտման վկայականները, իսկ ուրիշ աշակերտներ ստացան մրցանակներ լաւ վարքի եւ առաջադիմութեան համար։

Հանդէսը, որ վերջացաւ «Հայր մեր» աղօթքի երգով, հաճելի, գեղեցիկ տպաւորութիւն թողեց բոլոր հանդիսականների վրա։

Հ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Մայիսի 17-ին

Երէկ, ամսիս 16-ին, Թաղիեւի թատրոնում, տեղի ունեցաւ Մոսկվայի Կայսերական «Փոքր» կոչված թատրոնի դերասանական խմբի առաջին ներկայացումը, ղեկավարութեամբ Օ. Պրավդինի։ Խաղացին Օստրովսկու «Бѣшенныя деньги» կոմեդիան։

Սխալված չենք լինի, եթէ ասենք, որ այդպիսի աջող ներկայացում Բագւում տեղի չէ ունեցել։ Ճիշդ է, տեսակ-տեսակ շատ խմբեր են եկել, գնացել, արտաքոյ կարգի տաղանդներ նոյն իսկ այստեղ բեմ շատ են դուրս եկել, բայց այն գրաւիչ տպաւորութիւնը, այն աջողութիւնը, այն զմայլելի ներդաշնակութիւնը, որ ունեցաւ Պրավդինի խումբը, ոչ մի խումբ չէ ունեցել։ Բեմի վրա դուք տեսնում էք ո՛չ դերակատարներ, այլ իրական մարդիկ, կենդանի, կատարելագործված տիպեր, որոնք ապրում են, եւ ապրում են այն աստիճան պարզ, հասարակ, այնքան բնական եւ գեղեցիկ, որ ունկնդիրը ոչ միայն լարված ուշադրութեամբ, առանց ձանձրոյթի հետեւում է նրանց գործողութիւններին—այլ եւ նրանց հետ զուարճանում, խնդում, վշտանում, տանջվում է... Ամբողջ ներկայացման ընթացքում ոչ մէկ աննշան դէպք անգամ չը խանգարեց օրինակելի ներդաշնակութիւնը։ Անսամբլը այն աստիճան լաւ է, որ աւելին պահանջել անկարելի է. ո՛չ մի աւելորդ շարժում, ո՛չ մի չափազանցութիւն, ոչ մի կեղծիք աչքի չէր ընկնում. յուշարարի գոյութիւնը իսպառ մոռացվում է։ Այդ երեկոյ իրանց խաղով առաւելապէս աչքի էին ընկնում կանանցից՝ Լեշկովսկայա, իսկ տղամարդկանցից՝ Պրավդին, Իլինսկի եւ Պադարին։

Պրավդինի այս խումբը այստեղ մինչեւ տաս ներկայացում պիտի տայ, բոլորն էլ կոմէդիաներ, որոնցից մեծ մասը Օստրովսկու գրուածքներից։ Խորհուրդ ենք տալիս դէպքից օգուտ քաղել, տեսնել այդ ներկայացումները։ Առաջին ներկայացմանը թատրոնը ծայրէ ի ծայր լի էր։

Ն. Դաւթեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մայիսի 21-ին, կիրակի, կովկասեան պատերազմի աւարտման տօնախմբութեան օրը, Ալէքսանդրո-Նեվսկի եկեղեցում պատարագ մատուցանվելուց յետոյ, եկեղեցու բակում, զօրքերի ներկայութեամբ, հոգեւորականութիւնը կատարեց գոհացողական մաղթանք։ Մաղթանքին ներկայ էին Կովկասի կառավարչապետի պաշտօնակատար գեներալ-լէյտենանտ Ֆրեզէ, գեներալներ եւ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ։

—

Մայիսի 20-ին, հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստր իշխան Խիլկով ժամանեց Փօթի քաղաքը, եւ նաւահանգստային շինութիւնները տեսնելուց յետոյ, Անդրկովկասեան երկաթուղու արտակարգ գնացքով ճանապարհ ընկաւ դէպի Սամտրէդի կայարանը, ուր քննեց նաւթանցքային կայարանը, այստեղից էլ գնաց Մցխէթ, որտեղից ճանապարհ ընկաւ Պետերբուրգ։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Պարիզի ցուցահանդէսն ուղարկելու համար պատրաստվում է Կովկասի մի քարտէզ, որի վրա նշանակված կը լինեն մեր երկրի գինեգործութեան տեղերը զանազան գոյներով։ Քարտէզը պատրաստվում է երկրագործութեան մինիստրի կովկասեան լիազօրի դիւանատան մէջ։

—

Երէկ, երկուշաբթի, մայիսի 22-ին, Թիֆլիսում չորս ժամ շարունակ տեղաց յորդ անձրեւ, որից կազմվեցին շատ մեծ հեղեղներ քաղաքի մէջ։ Աւճալեան փողոցը դարձաւ անանցանելի նոյն իսկ կառքերի համար։ Կուր գետի մակերեւոյթը բարձրացաւ զգալի կերպով։

—

Կովկասի բժշկական մասի գլխաւոր վարչութիւնը յայտնում է, թէ Ջիատուրի գիւղում, մարգանեցի հանքի բանուորների մէջ երեւցած հիւանդութեան էութիւնը պարզելու համար՝ Կովկասի կառավարչապետի կարգադրութեամբ, ուղարկված էին Ջիատուրի կովկասեան բժշկական մասի կառավարչի պաշտօնակատար բժիշկ Ֆենօմենով եւ զինուորական բժշկական լաբօրատորիայի կառավարիչ բժիշկ Լունկեվիչ, որոնք բազմակողմանի կերպով քննելով գործը, եկան այն եզրակացութեան, որ Ջիատուրում այժմ երեք տեսակ վարակիչ հիւանդութիւն կայ—թոքերի բորբոքում, վերադարձ ջերմ եւ որովայնային տիֆ։ Երբեմնապէս այդ հիւանդութիւնները միախառնվում են եւ մի եւ նոյն հիւանդի մէջ նկատելի են թէ թոքերի բորբոքման եւ թէ վերադարձ ջերմի յատկանիշ երեւոյթներ։ Կրկնակի հիւանդութեան այդ տեսակ դէպքերը շատ դժուար են բժշկվում եւ յաճախ վերջանում են մահով։ Հիւանդներին բժշկելու համար Ջիատուրում շինված է առանձին հիւանդանոց։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են. «Պետերբուրգում, քաղաքացիական իրաւունքի յօդուածները վերաքննող յանձնաժողովը հարց է յարուցել, թէ ցանկալի է արդեօք նոյնութեամբ թողնել կանօնադրութեան այն յօդուածը, որով թոյլ է տրվում Կովկասում 15 տարեկան տղային ամուսնանալ 13 տարեկան աղջկայ հետ։ Յանձնաժողովի նախագահը այդ առիթով գրել է Կովկասի բարձր իշխանութեանը՝ հաւաքել տեղեկութիւններ, թէ ինչ կարծիք ունեն այդ յօդուածի մասին քրիստոնեաների եւ մահմեդականների հոգեւոր կառավարութիւնները. հարկաւո՞ր են գտնում արդեօք, որ այդ յօդուածը մնայ նոյնութեամբ, թէ պէտք է աւելացնել տարիքը։ Այս բանի մասին տեղական ադմինիստրացիան արդէն հաւաքել է տեղեկութիւններ. բանից երեւում է, որ մահմեդականների հոգեւորականութիւնը երկու մասի է բաժանվել. մէկն այն կարծիքի է, թէ պէտք է աւելացնել տարիքը, իսկ միւսը՝ պահանջում է անփոփոխ թողնել այդ յօդուածը։ Այս տեսակ տարաձայնութիւնը բացատրելու եւ հարցը վերջնականապէս վճռելու համար Կովկասի կառավարչապետի օգնական գեներալ լէյտենանտ Ֆրեզէ կարգադրեց կազմել մահմեդական հոգեւորականներից եւ աշխարհականներից խառն ժողով՝ կառավարչապետի խորհրդի անդամ Պրեբիլի նախագահութեամբ»։

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են. «Երեւանի թեմական դպրոցի լիազօր տեսուչ Բենիկ վարդապետը Վեհափառ Կաթողիկոսի կարգադրութեամբ հեռացաւ դպրոցից եւ այժմ գտնվում է այստեղ, իսկ նրա տեղ ժամանակաւոր տեսուչ նշանակվեց պ. Ց. Ցովհաննիսեան, որը վարում էր ճեմարանի տեսչի օգնականի պաշտօնը»։

—

ԳԵՏԱԲԷԿ գիւղից (Գանձակի գաւառ) մեզ գրում են. «Այն օրից, ինչ մայիսը մուտք է գործել, այստեղի անձրեւը չէ պակասել. օր չէ անցել, որ անձրեւ չը գայ։ Անընդհատ անձրեւների պատճառով եղանակը ցրտել է. գիւղացիները կասկածում են, որ ցրտերից կը փչանայ բուսականութիւնը։ Այստեղ ալիւրի պուդը ծախվում է 1 ր. 55—1 ր. 60 կ., այնպէս որ անցեալ տարվանից էլ թանգ է, իսկ միւս պիտոյքները աւելի էժան են անցեալ տարվանից։ Իւղի պուդը այս տարի արժէ 8—

Որի՞ց սկսել, որի՛ն առաջնութեան իրաւունք տալ, իդէալների աշխարհում ո՞վ կարող է դասակարգեր հաստատել. կանգ առնենք հէնց առաջին պատահած արձանի հանդէպ։ Ահա. մի մերկ, փտած ծերունի է, խոհուն ու խաղաղ դէմքով, բոլոր ունեցածը մի գաւազան է եւ մի ջրի աման, որ նա ջարդում է։ Ցինիկ փիլիսոփան է հին աշխարհի, որ տեսնելով թէ ինչպէս մանուկը ջուր է խմում ձեռքերով, հրաժարվում է նաեւ իր միակ կարասուց, ջուր խմելու ամանից, բացականչելով՝ «Արամազդը վկայ, այս մանուկն ինձ հասկացրեց, որ ես աւելորդ իր ունեմ»։ Արուեստագէտը շատ սիրուն է պատկերացրել թէ ջուր խմող մանկան եւ թէ ծեր ցինիկին, որ փիլիսոփայական խաղաղութեամբ ջարդում է իր ամանը, կարծելով՝ եւ ոչ առանց հիմունքի, որ մարմնական կարիքների ծայրայեղ նուազութիւնը զօրավիգ միջոց է անհատական լայն ազատութեան, իդէալական ազատութեան։ Անկման շրջաններին յատուկ բնորոշ մի հասարակական երեւոյթ, երբ մարդը իր աշխարհը իր մէջ է փնտրում դժգոհ դրսի իրականութիւնից, բայց այդ մարդիկ միշտ մնում են ոչ ոքին լոյս չը տուող ճրագներ, նրանց մօրալը երբէք հասարակական չէ դառնում, որովհետեւ ինքնապաշտ անհատ հասկանալի է, ինքնապաշտ հասարակութիւն՝ ո՛չ։ Սակայն ի՛նչ փոյթ թէ ցինիկ փիլիսոփայի անհատական զրկանքների փիլիսոփայութիւնը ի՛նչ վախճան առաւ. մարդային հոգու մի ազնիւ ճիգ չէ, որ ոյժ է տալիս այս ծերունու թոյլ ձեռքին կոտրել այդ ամանը, ինչպէս կոտրել է իր մարմինը, իրագործել կամենալով իդէալական ազատութիւնը աշխարհի վրա։

Դիօգենէսի կողքին է մի միջնադարեան ճգնաւոր, մի մենակեաց, իր տեսակի մի այլ փիլիսոփայ, որը իր ձեւով է հասկանում մարդուն եւ իր ճակատագիրը։ Ծնկների վրա ս. գիրքն է, բայց նա չէ կարողանում կարդալ. նրա չորացած, ոսկրացած դէմքը եւ խոր ընկած աչքերը տանջանքի, հոգեկան ծանր խռովութեան կնիք ունեն. ո՞ւր է հին աշխարհի փիլիսոփայի խաղաղութիւնը, ստոիկների երկաթէ սառնութիւնը աշխարհի գայթակղութիւնների առաջ, որ արդիւնք էր կրքերի ոչնչացման, եւ որը միջնադարեան ասկետութիւնը ժառանգել կարծեց. ինչո՞ւ է խռոված այս ասկետը. նա երիտասարդ է, իսկ թիկունքին կծկված դեւը իր ուսերի վրա բարձրացնում է կանացի գեղանի պատկերներ, կրքոտ մերկութեամբ, ահա թէ ինչն է յուզել խեղճ ճգնաւորին. ցինիկի եւ ստոիկի ընկճած բնութիւնն այստեղ գլուխ է բարձրացրել, հրամայող դարձել։ Գիտութիւնը եւ կրօնը, միտքն ու սիրտը չե՞ն, որ այս երկու ասկետների՝ Դիօգենէսի եւ միջնադարեան ճգնաւորի մէջ են մարմնացել։

Այս երկու արձանների մէջտեղում մի այլ հետաքրքիր արձան, joug-լուծ, այսպէս է գրված տակը։ Մի մերկ կին նստած է մի հուժկու տղամարդի պարանոցին եւ մազերից բռնած վարում է նրան։ Բեռն ըստ երեւոյթին ծանր է, բայց տղամարդը տանում է անտրտունջ, ստրուկ կինն է իր գահի վրա։ Դիօգինէսը, միջնադարեան ասկետը եւ կնոջ բեռի տակ ծռված այս տղամարդը այս երեքից որն է լուծել կեանքի գաղտնիքը, այս հարցին դեռ վերջնական պատասխան չէ կարողացել տալ ոչ մի կրօն, ոչ մի փիլիսոփայութիւն։

Ահա Յօբը, հրէական Պրոմէթէոսը, որ իր կատարած բոլոր բարիքների համար ամենաբարի Աստուծուց զարհուրելի տանջանքների է դատապարտված։ Նստած է մոխիրների վրա, գլխաբաց, մազերը ցրիւ, երկար մօրուքը փռվում է կրծքի վրա, որի տակ հազիւ բաբախում է տանջված սիրտը. մերկ մարմինը վիրաւոր, նա մոռացված է ամենից, մենակ է, նայում է վեր կիսահանգած աչքերով. ինքը՝ հին աշխարհի խաւար, սարսափահար մարդկութիւնն է, որ հազիւ է համարձակվում երկնքի ահաւորութեան առաջ գլուխ բարձրացնել, չէ՞ որ այնտեղից թափվող չարի եւ բարիի տրամաբանութիւնը հասկանալ չէ կարողանում։ Այս տանջված ծերունին իր վիրաւոր շրթունքներով կարծես հազիւ համարձակվում է մրմնջալ «ինչո՞ւ...» առաջին սկեպտիկ մարդու յանդուգն հարց, երկինքը վայրկենապէս խլացնում է բանականութեան առաջին կասկածը, առաջին երկմտութիւնը. «Ո՞ւր էիր երբ ես ձգում էի երկրի հիմքը, եւ երբ ասում էի ծովին՝—կաց եւ էլ առաջ մի գնար». շանթերն են խօսում, մարդը լռում է, բայց հանելուկը մնում է հանելուկ, չարիքի առեղծուածը մնում է անլուծելի։ Յօբը իր «ինչուն» յանձնում է Պրոմեթէոսին, որպէս զի սա էլ յանձնէ Համլէտին եւ Ֆաուստին եւ այսպէս մինչեւ յաւիտեան։

Le voyageur—ճանապարհորդ, այսպէս է կոչվում ահա այս արձանը. մի մարդ է, անշուշտ մի ճանապարհորդ. նրա մաշված գաւազանը վկայում է այդ. նա երկար, շատ երկար է քայլել, բայց էլ անկարող է առաջ գնալ. յոգնած՝ նա նստել է մեծ փոշոտ ճանապարհին, մտածում է, գլուխը կախ, ճակատը մտախոհ. ո՞րտեղից է գալիս. ո՞ւր է գնում եւ ինչո՞ւ համար... ահա հարցեր, որոնք երեւի դառնում են նրա գլխում։ Կեանքի առեղծուածի յաւիտենական հարցերին, որ դրված են դէպի մի հեռաւոր, անյայտ նպատակ քայլող մարդկութեան առաջ. երբ կը լուծի նա այդ առեղծուածը։ Մի՞թէ այն կողմը մարդակեր սֆինքսը պատառոտում է իր զոհին, նոյնպէս մի ճանապարհորդ, որ անկարող է եղել պատասխանել իր հարցերին, նոյն ուխտաւորը չէ՞ արդեօք մարդկութիւնը ինքը, որ խորտակվում է, կեանքի բեռի, չարիքի ծանրութեան տակ եւ չէ կարողանում հասկանալ ինչո՞ւ... Մի՞թէ յիրաւի ճակատագիրն ընդ միշտ արգելել է նրան երբեւիցէ թափանցել անհունութեան այն կողմը, արգելել է նրան յագեցնել ճշմարտութեան կարօտ իր հոգին, որ յաւիտեան պիտի պապակի։ Ասում են Էդիպօս թագաւորը առաջին մարդն էր, որ լուծեց սֆինքսի առեղծուածը եւ սակայն իբրեւ պատիժ այդ յանդգնութեան,

9 ր. իսկ պանիրը պուդը 2 ր. 40 կ.—2 ր. 60 կոպէկ: Բայց յուսով ենք, որ ալիւրի գինն էլ կը ցածրանայ, որովհետեւ այս տարի եթէ կարկուտ չը գայ, մեր դաշտերը առատ բերք են խոստանում»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Վիէննայի լրագիրներում տպագրված է հետեւեալ տեղեկութիւնը, որ, ըստ երեւոյթին, բղխում է պաշտօնական աղբիւրից: «Այստեղի դիպլօմատիական շրջաններում յայտնում են, թէ ակներեւ է, որ Աւստրո-Ունգարիայի, Գերմանիայի եւ Անգլիայի Կ. Պօլսի գինւորական գործակալների գիտնական նպատակով ձեռնարկած ուղեւորութիւնները դէպի Հայաստան, Մակեդօնիա եւ Ալբանիա միմեանց հետ կապ ունեն: Հաւատացնում են, որ այդ գիտնական ճանապարհորդութիւնները կատարվում են Գերմանիայի նախաձեռնութեամբ՝ հետազօտելու համար յիշված երկիրներում անընդհատ շարունակվող խառնակութիւնների պատճառները: Այն տեղեկութիւնների հիման վրա, որոնք կը հաւաքվեն գինւորական գործակալների միջոցով, Թիւրքիային կառաջարկվի կարեւոր բարենորոգումներ մտցնել Հայաստանում, Մակեդօնիայում եւ Ալբանիայում: Կարծում են, որ ճանապարհորդութիւնները ձեռնարկված են Թիւրքիայի համաձայնութեամբ: Ի նկատի առնելով, որ Բիթլիսի վիլայէթում հայերը խումբ-խումբ մահմեդականութիւն են ընդունում, Թիւրքական ներքին գործերի մինիստրութիւնը հեռագրել է տեղական վալիին, որ նա մահմեդականութիւն ընդունողներին դրամական նպաստ եւ սերմացու բաժանէ:

—«С. Пет. Вѣд.»—լրագրում կարդում ենք. «Թիւրքիայի եւ այլ տեղերի հայերի ուշադրութիւնը այժմ կենտրոնացած է Կ. Պօլսի բարեգործական յանձնաժողովի վրա, որի նախագահը Օրմանեան պատրիարքն է: Յանձնաժողովի անդամները մայրաքաղաքի ֆինանսական եւ գրական աշխարհի ամենալաւ ներկայացուցիչներն են: Նրան մասնակցում են նաեւ երեք հոգեւորականներ: Յանձնաժողովը նիստ է ունենում շաբաթը երեք անգամ, բայց արտակարգ նիստերից, որոնք կազմվում են կարեւոր դէպքերում: Փոքր-ասիական քաղաքներից ստացված տեղեկութիւնները հայերի դրութեան մասին մեծ հոգս են պատճառում յանձնաժողովին: Ռուսաց դեսպանի եռանդուն գործակցութիւնը չարիքի առաջն առնելու համար ոգեւորում է յանձնաժողովի անդամներին եւ դարձնում է նրանց ուշքը դէպի Ռուսաստան: Յանձնաժողովի վերջին նիստը տեւեց շատ երկար եւ նրան, պատրիարքի խնդիրքով, մասնակցում էին մի քանի դեսպանատների թարգմանները, որոնց առաջ կարդացվեցին Վանի, Բիթլիսի եւ Դիարբէքիրի առաջնորդներից ստացված տեղեկագրերը հայերի ծանր դրութեան մասին այդ վիլայէթներում:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

19 մայիսի

ԼՕՆԴՕՆ: Ռօբերտս հեռագրում է Գերմիստօնից. «Առաւօտեան պատգամաւոր ուղարկեցի Իօհաննէսբուրգ: Հրամանատարն եկաւ եւ խնդրեց յետաձգել քաղաքի գրաւումը 24 ժամով, որովհետեւ քաղաքում դեռ եւս շատ գինւորված բօէրներ կան: Ես համաձայնվեցի՝ կամենալով խոյս տալ անկարգութիւններից, որոնք կարող էին ծագել քաղաքում: Բացի դրանից շրջակայ բլուրների վրա գտնվում էին թշնամու զօրաբաժիններ, որոնց նախապէս հարկաւոր էր յետ մղել»:

Մայիսի 16-ին տեղի ունեցած կռւի մէջ գլխաւորապէս մասնակցում էր Համիլտօնի զօրաբաժինը, որ գործում էր Իօհաննէսբուրգի արեւմտակողմում՝ Ֆրէնչի հեծելազօրքին օգնելու համար: Բօէրները փակել էին ճանապարհը Համիլտօնի առաջ եւ ամուր դիրքեր էին գրաւել բլուրների վրա մի քանի թնդանօթներով: Բանդից երեք մղոն հեռու Համիլտօն յարձակվեց բօէրների վրա: Բօէրները յամառութեամբ դիմադրում էին մինչեւ գիշեր, բայց եւ այնպէս դուրս քշվեցին իրանց դիրքերից Գորդօնի հայլանդէրների ձեռքով:

Բենդլ հաղորդում է, թէ մայիսի 15-ին յարձակումն գործեց Սենեկալի մօտ բօէրական մի մեծ զօրաբաժնի վրա: Անգլիացիների կորուստը ծանր չէ:

Բրաբանտ հաղորդում է, թէ նրա առաջընթացներից երկու պահակախումբ—40 զինւոր եւ 2 օֆիցեր—գերի են առնված:

ՀԵՐՄԻՍՏՕՆ: Ռօբերտս վաղը կը մտնի Իօհաննէսբուրգ: Հանքերը վնասված չեն: 9 շոգեմեքենաներ, ածխով բեռնաւորված երկաթուղու գնացքը, շատ նիւթեղէններ եւ վագօններ ընկան անգլիացիների ձեռքը: Բօէրները նահանջեցին դէպի Իօհաննէսբուրգ: Վերջապահ զօրքից սակաւաթիւ զինւորներ դիմադրութիւն ցոյց տուին Հերմիստօնում, բայց գրենադերները հալածեցին նրանց առանց դժուարութեան:

ՊԵԿԻՆ: Դրութիւնն այժմ աւելի լաւ է: Չինական զօրքերը գրաւեցին այն բոլոր կէտերը, որտեղ անկարգութիւններ էին պատահել:

ԼՕՆԴՕՆ: Մայիսի 8-ին Ռօբերտս հեռագրում է Իօհաննեսբուրգից. «Անգլիական զօրքերը գրաւեցին Իօհաննեսբուրգը եւ անգլիական դրօշակը ծածանում է կառավարչական շինութիւնների վրա»:

ԼՕՆԴՕՆ: Հաղորդում են, թէ Կրիւգեր գերի է առնված վեց մղոն Պրետորիայից հեռու:

ԿԱՊՇՏԱԴՏ: Գրաւելով Իօհաննեսբուրգը՝ Ռօբերտս մի կոչնաթուղթ կը հրատարակէ, որի մէջ կը յայտնէ Անգլիայի դիտաւորութիւնները անձնատուր լինելու պայմանների մասին: Բոլոր կռւողներին եւ բոլոր բուրգերներին անվտանգ ապահովութիւն կը տրվի, բացի նրանցից, որոնք մասնակցել են պատերազմ գրգռելու, պատերազմական գործողութիւնները ղեկավարելու, յափշտակութեան, կողոպուտի, գոյքերի գրաւման եւ առհասարակ այնպիսի գործողութիւնների մէջ, որոնք հակառակ են քաղաքակիրթ ազգերի կողմից վարած պատերազմի կարգերին: Կռւողներին եւ բուրգերներին թոյլ է տրվում վերադառնալ իրանց ագարակները, սակայն այն պայմանով, որ զէնքերը յանձնեն անգլիացիներին եւ երդումով խոստանան հեռու մնալ թշնամական գործողութիւններից: Մասնաւոր գոյքը կը պաշտպանվի, եթէ միայն վնաս չը հասցնվի բրիտանացիների գոյքին, բայց եթէ բրիտանական հպատակներից որ եւ է մէկի գոյքը վնաս կրէ, յանցաւորները կենթարկվին խիստ պատժի եւ այն իշխանութիւնները, որոնք թոյլ կը տան այդպիսի վարմունք, կենթարկվեն պատասխանատւութեան:

20 մայիսի

ԼՕՐԵՆԶՕ-ՄԱՐԿԵԶԷ: Կրիւգեր գտնվում է Միդելբուրգում, ուր եւ տեղափոխված է կառավարութիւնը,

Զորեքշաբթի օրը կռիւ տեղի ունեցաւ Իօհաննէսբուրգի եւ Պրէտորիայի կէս-ճանապարհին, Կալլենօկէսի մօտ:

ՏԵԱՆՑԶԻՆ: Անգլիական, ամերիկական, իտալական, եապօնական, ֆրանսիական եւ ռուսաց զօրքերը—ընդամենը 334 զինւոր եւ 22 օֆիցէր—առանձին գնացքով ուղարկված են Պէկին:

ԿԱՊՇՏԱԴՏ: Ապստամբների մի փոքրաթիւ խումբ յարձակվեց անգլիական զօրաբաժնի վրա Դուգլասի մօտ: Անգլիացիներից սպանված են 16 զինւոր եւ զօրաբաժնի գնդապետը:

ՎԻՆԲՈՒՐԳ: Բենդլ սաստիկ կռիւ ունեցաւ Սենեկալի մօտ բօէրների հետ, որոնք դիմադրում էին քաջութեամբ: Երեկոյեան դեռ եւս կռիւը անորոշ դրութեան մէջ էր:

Կ. ՊՕԼԻՍ: Խեդիւը ճանապարհ ընկաւ Ալէքսանդրիայից սուլթանին այցելելու համար:

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ: Պեկինի ամերիկական դեսպանը հեռագրում է, թէ զօրքի գալուստը դեսպանութիւնները պաշտպանելու համար բարելաւեց իրերի դրութիւնը: Պեկինում այժմ աւելի հանգստութիւն է տիրում, քան առաջ: «Մեծ բռունցքի» ապստամբական խմբերը դեռ եւս չեն հեռացել Պեկինի շրջակայքից:

ՊԱՐԻԶ: Սենատ: Ներկայ է հասարակութեան մեծ բազմութիւն: Քննվում է ներման նախագիծը այն գործերի վերաբերմամբ, որոնք կապված են Դրէյֆուսի գործի հետ: Կլամաժերան առարկում է նախագծի դէմ՝ ասելով, թէ նախագիծը խախտում է այնպիսի իրաւունքներ, որոնց պէտք է յարգանքով վերաբերվել: Մակսիմ Լեկօնտ պահանջում է, որ ներումը տարածվի եւ Դրէյֆուսի վրա, որպէս զի գործը վերջանայ երկրի ցանկութեան համաձայն: Դէլպէշ խօսում է նախագծի հակառակ: Անկարելի է, նրա խօսքով, ներել նրանց, ով ստիպել է դատապարտել Դրէյֆուսին, այսինքն նախկին մինիստրին: (Աղմուկ) Դէլպէշ պահանջում է, որ Մերսիէ դատի ենթարկվի: (Աղմուկը սաստկանում է): Գեներալ Մերսիէ ասում է, թէ 1894 թւին նա գործում էր՝ ի նկատի առնելով երկրի բարիքը: Եթէ նա նորից սկսելու լինէր գործը՝ ամենեւին չէր տատանվի եւ կը վարվէր այնպէս, ինչպէս վարվել է առաջ: (Բողոքներ ձախակողմում, ծափահարութիւններ աջակողմում) Տրարիէ խօսում է նախագծի դէմ, ասելով, թէ այն բոլոր անձերին, որոնք խառն են այդ գործին, պէտք է հնարաւորութիւն տալ օգուտ քաղելու իրանց բոլոր իրաւունքներից եւ թէ միշտ կարելի է դատել նրանց, որոնք մեղադրվում են կեղծիքներ գործելու եւ այլ յանցանքների մէջ: Նիստի շարունակութիւնը յետաձգված է մինչեւ վաղը:

ՏԵԱՆՑԶԻՆ: Ֆրանսիական հիւպատոսարանը տեղեկութիւն է ստացել, որ հինգշաբթի առաւօտեան 30 օտարերկրացիներ, որոնք մակոյկներով փախել էին Կաօտինֆուից Տեանցզին, ենթարկվեցին «Մեծ-Բռունցքի» ապստամբական խմբերի յարձակման: Փախչողներից չորսը սպանված են, մի քանիսը վիրաւորված. մնացածների վիճակը անյայտ է: Զօրք է ուղարկված փախչողներին ազատելու համար:

ԳՐԱԱՖ-ՐԷՅՆԷՏ: (Կապի գաղթականութիւն) Վիլիէի՝ գլխաւոր դատաւորի եղբօր նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ մի ժողով: Խիստ ոճով խօսված ճառերից յետոյ ընդունված է որոշումն, որի մէջ ասված է, թէ Կապի ազգաբնակութեան մեծամասնութեան կարծիքով պատերազմի անմիջական եւ գլխաւոր պատճառը Լօնդօնի կաբինէտի անխիղճ եւ անտանելի միջամտութիւնն էր հարաւ-աֆրիկական հանրապետութեան գործերի մէջ: Ճառախօսներից մէկը ասաց, թէ պատերազմից յետոյ անկարելի կը լինի ձեռք մեկնել Անգլիային: «Կարող ենք մենք արդեօք, ասաց նա, բռնել անգլիացու ձեռքը, որ շաղախված է մեր եղբայրների արիւնով»: Նախագահը խիստ լեզւով ընդհատեց ճառախօսին եւ խորհուրդ տուեց աւելի չափաւոր ոճ բանեցնել:

ԼՕՆԴՕՆ: Ռօբէրտս հաղորդում է Իօհաննեսբուրգից. «Ֆրէնչ ամբողջ ճանապարհին հանդիպում էր դիմադրութեան, բայց նրան աջողվեց գիշերով քշել թշնամուն մի դիրքից դէպի միւսը: Նա դիրք է գրաւել հիմա Իօհաննէսբուրգի հիւսիսակողմում: Մեր կորուստները—վիրաւորված են 2 օֆիցէր, սպանված են 2 եւ վիրաւորված են 27 զինւոր:

21 մայիսի

ԼՕՆԴՕՆ, Ռօբէրտս հաղորդում է Իօհաննէսբուրգից. «Հայլանդէրների բրիգադան հասաւ Հէյլբրօն: Ճանապարհի ամբողջ ընթացքում նա հանդիպում էր զօրեղ դիմադրութեան: Մեր կորուստները—սպանված են 9 զինւորներ, վիրաւորված են 4 օֆիցէր եւ 32 զինւոր: Բենդլի կորուստը—30 սպանված, 152 վիրաւորված»:

ԼՕՐԷՆԶՕ-ՄԱՐԿԷԶԷ: Հեռագրական հաղորդակցութիւնը Տրանսվաալի հետ հասարակութեան համար փակված է: Ստացված տեղեկութիւններին նայելով՝ բօէրների զօրաբաժինները—մօտ 10,000 մարդ—գրաւեցին Պրետորիայի շուրջը գտնվող բոլոր բլուրները: Մի ուժեղ զօրաբաժին գտնվում է Բրակգօրստպրոյտի մօտ: Կրիւգերը գտնվում է Մախադօդօրպում: Ելօֆի եւ բժիշկ Գէյմանի խորհրդաւոր այցելութեան նպատակը դէպի Լօրենցօ-Մարկեզէ խոշոր քանակութեամբ ոսկու ուղարկման վրա հսկելն էր:

ՄԱՍՍԵՐՈՒ: Բենդլ եւ Բրաբանտ շրջապատեցին բօէրներին Ֆիկսբուրգից հինգ մղոն հեռու. բօէրները կարող էին ազատվել անցնելով բաղուտօնների սահմանով՝ բայց այնտեղ գտնվում է Ջօնատան ցեղապետը 1000 բաղուտօններով:

ԿԱՊՇՏԱԴ: Ֆաբերսպրոյտի մօտ 700 անգ-

Նրա գլխին ընկաւ աշխարհի ամենամեծ ոճիրի, մայրական անկողինը պղծելու զարհուրելի ծանրութիւնը, որի տակ նա ջախջախվեց: Անսէրտ լեգենդա...

Ահա անապատում մի մայր ժայռի խոռոչի մէջ պառկեցրել է իր զաւակին եւ ինքն էլ վրան կռացել խնամքով. երեւի գիշեր է. երկուսով էլ քնած են: Մարմինները մերկ են. հարաւային բարձր երկնքի տակ, ուր երեկոյեան զով իջնելուց յետոյ էլ ժայռերն ու աւազները բոց են արտաշնչում, մերկութիւնը ծածկոյթ չէ պահանջում: Արուեստագէտի ձեռքերի տակ կարծր մարմարը թրթռուն, կենդանի ծալքեր, գծեր է առել, հարուստ կանացի մարմին, հարաւային փարթամ գեղեցկութեամբ ու ձեւերով, որ ամբողջապէս մերկութիւն, ծուլութիւն է արտաշնչում: Թւում է, թէ տեսնում ես ինչպէս բարձր ու ցածր է լինում քնած գեղեցկուհու լիքը թիկունքը, կուզենայիր հանդարտ քայլել նրան զարթացնելու համար: Եւ այդ դիւթիչ մարմնի գայթակղեցուցիչ մերկութիւնը ոչինչ չէ ասում մարդու զգայականութեանը. նա մի մայր է, եւ այդ մարմնով պաշտպանում է իր քնած զաւակին անապատի գիշերային վտանգների, գազանների ժանիքների դէմ. մայրական սիրոյ առաջ կիրքը, ոճիրը, մեռնում է: Հազարն է իր որդու հետ անապատում մոլորված:

Ահա մի ուրիշ կին, Mater Dolorosa, վշտի մայր: Իր աստուածային զաւակի դիակը ծնկներին դրած, նստած է Մարիամը ուժասպառ, խորտակված: Ցաւի մեծութիւնը գծագրվում է դողդոջուն շրթունքների եզրերին եւ աչքերի մէջ. դժուար է քարին աւելի կենդանութիւն տալ, որ նա խօսի վշտի լեզուն: Այդ վշտալի աչքերը նայում են դէպի հեռուն, դէպի անհունութիւն եւ կարծես հարցնում են տիեզերքին՝ ինչու... Նոյն «ինչո՞ւն», որ դարերը կրկնելով՝ առաջ են ընթանում: Աստուածամայրը չէ անիծում, նա իր մեծ ցաւի մէջ ասես ցոյց է տալիս աշխարհին Մեծ Ջոհի դիակը եւ կուզէր իմանալ միայն, թէ գոնէ այս անլուր զոհը բաւական եղա՞ւ, լուծվե՞ց արդեօք հին աղեղծուածը, կեանքի խաւարը դարձա՞ւ վերծանելի, թէ՞ դեռ շարունակում է մնալ խեղդող գաղտնիք:

Այստեղ է նաեւ Լիր արքան, սեւ ապերախտութեան ամենամեծ զոհը. տանջված ճակատից նա խլել է իր թագը եւ բռնել է ձեռքին. խելագարը մտածում էր իր խախտված բանականութեամբ խճողված հին յիշողութիւնների ժխորի մէջ: Ըստ երեւոյթին ոչինչ չասաց, այդ յիմար դէմքը երկիւղածութեան չափ պատկառանք է ազդում: Տանջված մարդը, ով եւ լինի նա, նուիրական, անբռնաբարելի տեղ ունի յաւիտենականութեան մէջ:

Եթէ արձաններ կան, որոնք միայն մի հատիկ գաղափար, մի հոգեկան յոյզ են ներկայացնում, կան եւ այնպիսիները, որոնք պատմութեան մի ամբողջ շրջանի պատկեր են եւ յաճախ աւելի արժեն, քան ամենաբարեխիղճ պատմութիւնը, որովհետեւ տեսանելի կերպով մարդու առջեւ դնում են պատմութեան փիլիսոփայութիւնը, իրերի ներքինը, երեւոյթների խորը բացատրութիւնը: Այդ կարգի արձաններին է պատկանում Finis Romoe—Հռոմի վախճանը:

Այս հետաքրքիր գրուպը ներկայացնում է հռոմէական կայսրութեան անկման շրջանը, երբ հին կարգերը նրանց պատկերացնող հաստատութիւնների հետ իրար ետեւից տապալվում էին, բարբարոսները թակում էին քաղաքի դռները եւ սարսափած ու մեղկացած պատրիցիան վայելքների մէջ էր աշխատում փնտռել մոռացութիւն եւ շատ անգամ իջնելով՝ հաւասարվում էր պլեբին եւ ստրկին: Փողոցների գիշերային սատուրնալիաները միացնում էին ամենքին մի եւ նոյն պարի մէջ: Ահա այսպիսի մի գիշերային սատուրնալիա է ներկայացնում Finis Romoe գրուպը: Մի խումբ հարբած պլեբէներ են, որ անցնում են փողոցով. սրանց մէջ է նաեւ մի հարբած զինւոր եւ մի պատրիցիա անառակ կնոջ հետ թեւանցուկ: Վերջիններին կողքից քայլող փոքր երեխան ներկայացնում է նոր սերունդը, որ քրիստոնէութեան շնչով պիտի կենդանանայ: Այս խմբին հանդիպում են երեք քրմեր, երեքն էլ սաստիկ հարբած, ճանաչում են աղնուականին եւ այսպէս Հռոմի երկու դասակարգերի ներկայացուցիչները հայրենիքի ճգնաժամին պատահում են իրար, մէկն անառակութեան եւ միւսը հարբեցութեան մէջ: Ամբողջ խումբն անցնում է երգելով, հրհրալով, ասես թէ Հռոմի յուղարկաւորութիւնն է կատարվում անառակութեան, զեղխութեան անպատիւ երգերով:

Կան եւ բազմաթիւ այլ աւելի կամ պակաս աջողված արձաններ, եւ այս բոլորից բարձր մի պատուանդանի վրա ցցված է մի ժայռ, իսկ այդ ժայռի կատարին նստել է անմահ Վիկտոր-Հիւգօն, կարծես իշխում է բոլորի վրա իր դարերի լեգենդայով, (La legendes des siècles), որ բաց ներկայացված է նրա ոտների ներքեւ մի հրեշտակի ձեռքում:

Եւ այս բազմազան ու բազմախորհուրդ յիշատակարանների մէջ շրջում է մի խայտաբղէտ բազմութիւն, դիտում է մտախոհ եւ գուցէ հարցնում է ինքն իրան՝ ո՞վ է կենդանին, ինքը շրջող մարդը, թէ՞ այս արձանները. եւ միթէ ապրողը, յաւիտենականը իշխան չէ, նա, որ կեանքի զառն իրականութիւնների վրայից անցնում է հզօր թափով եւ հեգնութեամբ է նայում վար իր ցաւերի մէջ գալարվող բազմութեանը. եւ միթէ մարդը, իբրեւ երեւոյթ, իբրեւ ֆենօմէն աւելի անցողական չէ, քան իր ոտների փոշին. իսկ միտքը, նա այստեղ է, այս արձանների մէջ, ժամանակը անզօր է նրա առաջ:

Մարդ հեռանում է արձանների բաժնից հոգին յոգնած, կարծես մտաւոր երկար աշխատանք կատարելուց, եւ խորը յոյզեր կրելուց յետոյ:

Ա. Ահարոնեան

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 20 Мая 1900 г.
Типографія Грузинск. Т—ва, Большая-Ванкская ул., № 27.

լիացիներ, որոնք գտնվում էին Ուօրրէնի հրամանատարութեան տակ, ենթարկվեցին 1000 ապստամբների յարձակման։ Կատաղի կուից յետոյ ապստամբները, կորցնելով շատ սպանվածներ եւ վիրաւորվածներ, յետ մղվեցին։ Անգլիացիներից սպանված են 15 եւ վիրաւորված են 30 հոգի։

ԼՈՐԵՆՑՕ-ՄԱՐԿԵԶԷ։ Ստացված տեղեկութիւններին նայելով՝ գլխաւոր զօրքի հաղորդակցութեան գիծը կտրված է Վաալի մօտ։ Ստանդաֆօնտէնի մօտ տեղի ունեցաւ լուրջ ընդհարումն։ Բօէրները մտան Օրանժեան հանրապետութեան հիւսիսային մասը եւ կռիւ ունեցան անգլիացիների հետ Վէնտերբուրգում։

ՊՐԵՏՕՐԻԱ։ Կառավարութիւնը բոլորովին կազմալուծվեց։ Երկաթուղային հաղորդակցութիւնը Պրետօրիայի եւ Ռանդի մէջ դադարեց։

ԼՕՆԴՕՆ։ Ուէլսի իշխանը Պարիզի ցուցահանդէսը կը գնայ յունիս ամսին։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Մարկ Արտու նոր զօրքեր պահանջեց Ֆիլիպինների համար։ Այնտեղ կուղարկվեն երեք գունդ։

ԳՐԱԱՖ-ՌԷՅՆԷՐ։ (Կապի գաղթականութիւն)։ Կապի գաղթականութեան հօլլանդական ազգաբնակութեան ժողովը ընդունեց մի վճիռ, որի մէջ յայտնված է, որ եթէ բրիտանական կառավարութիւնը կը պնդէ բօէրական հանրապետութիւնների միացման վրա, այն ժամանակ երկրի խաղաղութիւնը եւ բարեկեցութիւնը խպառ կը խախտվեն։ Հետեւանքները չափազանց ծանր կը լինեն։ Երկրի համար անդարձ կորած կը լինեն խաղաղութիւնը եւ համաձայնութիւն։ Երկպառակութիւնը կարող է բարձվել վերականգնելով հանրապետութիւնների անպայման ազատութիւնն եւ անկախութիւնը։ Կապի գաղթականութեան ազգաբնակութեանը պէտք է ձայն տրվի նահանգապետ նշանակելիս։ Դա կազատէ մշտական զօրք պահելու անհրաժեշտութիւնից ազգաբնակութիւնը հնազանդեցնելու համար։ Բօէրական հանրապետութիւնները միշտ պատրաստ կը լինեն օգնելու Կապի գաղթականութեան բնակիչներին ընդդէմ մի օտար պետութեան արշաւանքի դէպի հարաւային Աֆրիկա։ Ժողովը պատգամաւորներ ընտրեց, որպէս զի նրանք այցելեն Անգլիա, Աւստրալիա եւ Կանադա ծանօթացնելու նրանց Կապի գաղթականների հայեացքների հետ։

ՊԱՐԻԶ։ Սենատը շարունակում է քննադատել ներման նախագիծը։ Վալդէկ բացատրում է, թէ նախագիծը մտցնելով՝ կառավարութիւնը կամենում էր խաղաղացնել մտքերը, ջնջել անցեալի ցաւալի հետքերը եւ վարագոյր ձգել մի քանի սխալների վրա։ Ճառախօսը դիմում է սենատին եւ խնդրում է ընդունել օրինագիծը. նա հրաւիրում է հանրապետականներին միանալ եւ խլել հանրապետութեան թշնամիների ձեռքից նրանց մահաբեր զէնքը։ Մարսեր առարկում է նախագծի դէմ եւ ներումն է պահանջում նրանց համար, որոնք դատապարտված են գերագոյն դատարանից։ Վիճաբանութիւնները վերջացած են։ Ֆրիւշէի առաջարկը, որով ներումն էր պահանջվում գերագոյն դատարանի կողմից դատապարտվածների համար, մերժված է։ Կառավարութեան օրինագիծը ընդունված է։

ՎԻՄԲՈՒՐԳ։ Մայիսի 16-ին Սենեկալի մօտ Ռենդլի ունեցած պատերազմի նպատակն էր դուրս մղել բօէրներին Լինդլէյից, որտեղ փակված էին 500 իօմանրիներ։ Ռենդը հասաւ նըպատակին. իօմանրիները ազատված են։ Բօէրները մի տեղ հաւաքեցին Օրանժեան հանրապետութեան զօրքի մնացորդները։

22 մայիսի

ՊՐԵՏՕՐԻԱ։ Իօհաննէնսբուրգը պաշտօնապէս յանձնված է անգլիացիներին մայիսի 18-ի առաւօտեան։ Բանկերը գտնվում են պաշտպանութեան տակ։ Քաղաքը յանձնելուց առաջ մի թեթեւ ընդհարում տեղի ունեցաւ։ Անգլիական գեներալին տեղեկութիւն էր ուղարկված, թէ քաղաքը մտադիր չէ պաշտպանվել։ Ռօբերտս հաղորդում է Իօհաննէնսբուրգից. «Մի բրիգադա մնում է այստեղ կարգը պահպանելու համար, մնացեալ զօրքերը բանակ դրին Պրետօրիայի ճանապարհի վրա։ Իօհաննէնսբուրգը համարեա դատարկ է։ Երբ անգլիական դրօշակը բարձրացաւ եւ զօրքերը անցնում էին նրա առաջով՝ ժողովուրդ հաւաքվեց։ Իօհաննէսբուրգը հանգիստ է, բնակիչները յանձնում են զէնքերը։ Կվիսչաղի գունդը գրաւեց մի թնդանօթ եւ 11 սայլ։ Իօհաննեսբուրգի շրջականերում տեղի ունեցած կռիւներում գերի են առնված հրամանատար Բոտա Զաուպգաուբերգից, մի ֆելդկօրնետ եւ 100 բօէրներ, որոնց թւում եւ մի քանի օտարերկրացիներ։ Իօմանրների զօրաբաժինը Կրօնստադի եւ Լինդլէյի միջեւ ենթարկվեց յարձակման եւ մի փոքր կորուստ ունեցաւ։

ՀՌՕՄ։ Պատգամաւորների ժողովի համար ընտրութիւնները հանգիստ անցան ամբողջ Իտալիայում։ Հռոմում նորից ընտրված են Բաչելլի, Տօրլօնիայի եւ Սանտինիի մինիստրութեան կողմնակիցներն ու Բարջիլայա ու Մացցա հանրապետականները։ Պալէրմօում նորից ընտրված է Կրիսպի։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մի այրի, Աննա Ներսիսեան, երկու փոքրիկ զաւակներով, որ մնացել է բոլորովին անօգնական եւ գտնվում է հիւանդ դրութեան մէջ, խնդրում է բարերարներից որ եւ է օգնութիւն։

Հասցէն՝ Абасъ-Абатская площадь, домъ Эджубова. 2—3

ՕՐԻՈՐԴ ԳՕՌԱՆ,

այս ամառ Մանգլիս ամարանոցում ունենալով ազատ ժամեր, մտադիր է դաշնամուրի, անգլիերէնի եւ հայերէնի դասեր տալ։ Ցանկացողները կարող են դիմել պ. Եփրեմ Ծատուրեանցի մագազինը։ (20, 30 մ. 15 յ.) 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1900 թւին լոյս են տեսել.

Առակք Լաֆօնթէնի, թարգմ. Մ. Նուպարեանի 357 մեծ. երես։ . 1 ր. — կ.
Խղճով դատաստան, թարգմ. 56 երես . . . . — » 05 »
Հակական նշանագրեր, հարթակարի համար, 36 եր. . . — » 80 »
Մանկական լօտօ, հայերէն, ռուսերէն, վրացերէն եւ ֆրանսերէն լեզուով, բ. տպ. 1 » — »
Սիֆիլիս, կակուղ շանկր եւ սուսունակ, բժ. վ. Արծր., 104 երես . . . . — » 25 »

Լոյս է տեսել ընկերութեան 1899 թւի տեղեկագիրը. ցանկացողներին ուղարկվում է ձրի։

Դիմել—Тифлисъ, контора Общества Изданія Армянскихъ книгъ (Лорисмеликовская № 11) կամ Tiflis (Russie) Société de la publication des livres arméniens. Ընկերութեան անդամ լինելու համար վճարում են տարեկան 6 րուբլի եւ ստանում 8 րուբլու գրքեր։ Ընկերութեան գրասենեակում վաճառվում են ընկերութեան գրքերը։ Ցանկացողներին ձրի ուղարկվում է գրացուցակ։ 2—5

ՏԱՓԻ-ԹԱՂԻ ՔԱՄՈՅԵԱՆՑ Ս. Գէորգ եկեղեցու վե աշխնութեան մասնաժողովը հրաւիրում է ցանկացողներին շնորհ բերել ամսիս 23-ին, ժամը 5-ին, նոյն եկեղեցու գաւիթը՝ ՎԵՐՑՆԵԼՈՒ ԿԱՊԱԼՈՎ հին եկեղեցին մինչեւ յատակը քանդելու, անմաքրութիւնները հեռացնելու եւ հիմքը փորելու գործը։ Պայմանի հետ կարելի է ծանօթանալ նոյն եկեղեցու երէցփոխի մօտ։ 3—3

Ռ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երկու հատոր (838 երես)

Հրատարակեց Վ. Յ. Քանանեան յօգուտ Ռափայէլ Պատկանեանի ընտանիքի։ 1893 թ.

Շքեղ թղթի վրա եւ փառակազմ. . 10 ր.
Հասարակ թղթի վրա եւ թղթակազմ. 3 ր.

Դիմել՝ Москва, Сухарева, д. В. И. Канановой, г-жа Канановой. 4—5

Ունենալով ամառն ազատ ժամանակ

ՍԱՐԳԻՍ Ո. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

(Дворцовая ул. д. Сараджева, номера «Европа» кв. № 9). Աւանդվում է հիմնաւորապէս ՀԱՇՒԵԳԱՀՈՒԹԵԱՆ եւ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԹՈՒՂԹԱԿՑՈՒԹԵԱՆ լիակատար դասընթացքը։ Տեսնել կարելի է երեկոները ժամը 5-ից մինչեւ 7-ը։ 9—10

Ընդունվում է բաժանորդագրութիւն

ՏԻԳՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ

Առձեռն

ՌՈՒՍ-ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻ

առաջին մասի համար

(160 երես փոքրադիր)

Բաժանորդագինը 1 ր. 20 կ.

Դիմել Тифлисъ. Т. Н. Іоаннисянцу

Թիֆլիսում կարելի է բաժանորդ գրվել Հրատարակչական ընկերութեան գրասենեակում (Лорисъ Меликовская, д. Тамамшева), պ. Գ. Գալստեանի մօտ։ 5—5

Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութեան Վարչութիւնը

յայտնում է ի գիտութիւն պ.պ. բաժնետէրերի, որ Վարչութիւնից անկախ պատճառներով, սոյն մայիսի 24-ին նշանակված

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ,

յետաձգվում է մայիսի 28-ին, կիրակի օր, առաւօտեան 10 ժամին, քաղաքային տան դահլիճում։ (23 եւ 27 մ.) 1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

հրաւիրում է այն անձանց, որոնք ցանկանում են վերցնել կապալով, երեք տարով, Խուդադեանի նախկին քարվանսարան, որ գտնվում է Արմեանսկի բազարում՝ ներկայանալ յունիսի 13-ին, երեկոյեան ժամի 8-ին, վարչութեան գրասենեակը։ Ընդունվում են եւ կնքված ծրարներ։ Պայմանների մասին կարելի է տեղեկանալ ամեն օր, առաւօտեան 11-ից մինչեւ ժամի 1-ը վարչութեան գրասենեակում, Արմեանսկի բազար, տուն Կրեդիտային ընկերութեան։ 1—5

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ եւ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ։

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն եւ Պոլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 24 մայիսի (6 յունիսի) ՍԻՐԿԱՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՐԻԳ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ։

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով։

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար։

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջաւարուխովի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մութաֆեաններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկովի, № 27։ ՆՕՎՕՐՕՍԻՅՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (ե. հ. չ.) 4—20

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

«ՄԻՋՆՈՐԴ»

(Посредникъ)

Դ. Ի. ԵՍԱԿԻՄՕՎԻՉԻ

Պուշկինեան պատաժ, Թամամշեվի քարվանսարայի հանդէպ։

Հրաւիրում է պ.պ. տանտէրերին հաղորդել մանրամասն հասցէ ազատ բնակարանների (դրա համար վերցնվում է 20 կոպ.), որ շատ դիւրութիւն կը պատճառէ թէ տանտէրերին եւ թէ բնակարան վարձողներին։ Այդ նպատակով պատրաստված է մանրամասն ցուցակ։ Գրասենեակում կայ ազատ բնակարանների մեծ ցուցակ։ Ցանկացողները թող դիմեն գրասենեակ։ № 1. 0—31

Ղարաբաղի թեմական դպրոցի ձայնագրութեան ուսուցիչ

ՊՕՊՕՎԵԱՆ

(Պետերբուրգի հայոց եկեղեցիների նախկին խմբապետ)

ամառվայ երեք ամիսները ազատ լինելով, յանձն է առնում պատրաստելու քառաձայն պատարագի խումբ (Եկմալեանի ձեռնարկով), պարտաւորվելով նաեւ խմբապետ պատրաստել իր տեղը թողնելու։ Պայմանների մասին դիմել. Шуша, Армянская Семинарія, Попову. 2—2

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՄ

մտնելի գնով Ներսիսեան եւ ծխական դպրոցների վերաքննութիւն ունեցող աշակերտներին։ Հարցնել Ներսիսեան դպրոց, Դաւիթ Տէր-Դաւթեանցին։ 2—5

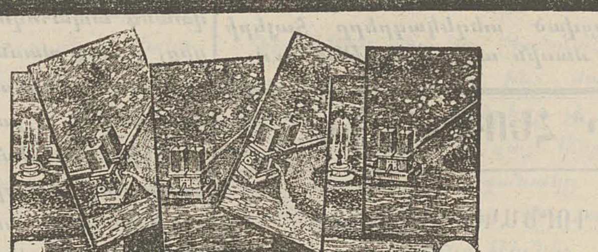

Լ. ԽԱՆ-ԱՂԵԱՆՑԻ

աւտօ էլէվատորը գիշեր-ցերեկ ԻՆՔՆ ԻՐԱՆ ջուր է բարձրացնում ցածր տեղերից վերեւ։

Դիմել՝ Л. Ханъ-Агову, Тифлисъ, Великокняжеская ул., 37.

Լ. ԽԱՆ-ԱՂԵԱՆՑԻ

Գիւղատնտեսական մեքենաներ 250 նկարով. վաճառականների մօտ 50 կոպէկ։ 9—30

ՃԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ-ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ

Ինժեներ Ն. Բ. Պասսէկի

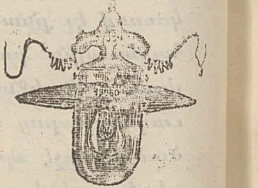

Тифлисъ, Михайловская ул. № 116.

Հասցէն հեռագիրների համար. Тифлисъ—Пассеку.

ՏԵԼԵՖՕՆ № 642.

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՈՒԹԻՒՆ

Ռուսաց և արտասահմանեան ֆիրմաների։

ԲԻՒՐՕՆ ՅԱՆՁՆ Է ԱՌՆՈՒՄ

կառուցանել

Ամեն տեսակ շինութիւններ, գործարաններ և գործատներ

ԳԱԶԱ-ՇՈԳԻ-ՋՐԱՆՑՔՆԵՐ

Ամեն տեսակ էլէկտրօտէխնիկական կառուցումներ և սարքեր, այսինքն հեռագիրների, տէլէֆօնների, լուսաւորութեան, տրամվայների և դիմի հաղորդելը հեռաւորութեան վրայ

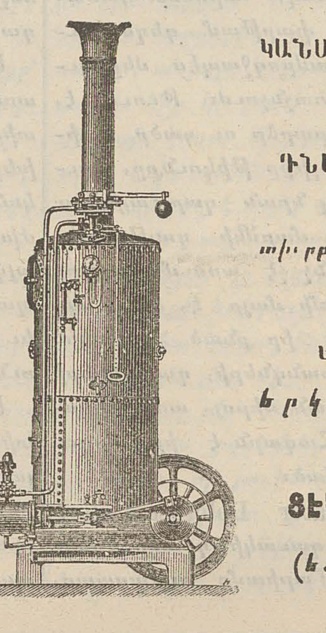

ԿԱՆԱԼԻԶԱՑԻԱ, ՎԵՆՏԻԼԱՑԻԱ և ՏԱՔԱՑՈՒՄԸ

ԴՆԵԼ, ԺՈՂՈՎԵԼ և ՍԱՐՔԵԼ

ամեն տեսակ

տուրբիններ, խողովակներ, մեքենաներ և ջրհաններ։

ԿԱՌՈՒՑԱՆԵԼ

երկաթէ կամուրջներ և տանիներ։

ՑԵՄԵՆՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

(ե. հ. չ.)